

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Andrzej Tomczyk

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Protokolant Monika Zawadzka

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej,

w sprawie **M. B. 2**

oskarżonego z art. 209 § 1a k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 18 września 2024 r.,

kasacji wniesionej przez prokuratora - na niekorzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim

z dnia 23 czerwca 2023 r., sygn. akt IV Ka 272/23,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Strzelcach Krajeńskich

z dnia 13 grudnia 2022 r., sygn. akt II K 426/22,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Gorzowie Wielkopolskim do ponownego
rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.**

[J.J.]

Andrzej Tomczyk Barbara Skoczowska Małgorzata Wąsek-Wiaderek

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Strzelcach Krajeńskich wyrokiem z dnia 13 grudnia 2022 r., sygn. akt II K 426/22, uznał oskarżonego M. B. 2 za winnego tego, że:

„w okresie od 18 marca 2020 r. do 30 czerwca 2020 r. w O. , gm. Z. , woj. [...], uchylał się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego należnego M. B. określonego co do wysokości postanowieniem Sądu Rejonowego w Strzelcach Krajeńskich z dnia 19 marca 2020 r., sygn. III RC 44/20, ustalającego świadczenie miesięcznie na kwotę 750 złotych, a następnie w okresie od 1 lipca 2020 r. do 22 lipca 2022 r. w O. , gm. Z. , woj. [...] uchylał się od obowiązku alimentacyjnego należnego M. i M.1. B. określonego co do wysokości ugodą Sądu Rejonowego w Strzelcach Krajeńskich z dnia 13 lipca 2020 r. ustalającej świadczenie miesięczne na łączną kwotę 1400 złotych zmienionego następnie wyrokiem Sądu Rejonowego w Strzelcach Krajeńskich z dnia 27 kwietnia 2022 r., sygn. RC 169/21, ustalającego świadczenie miesięczne na łączną kwotę 1200 złotych, wskutek czego łączna wysokość powstałych zaległości przekroczyła równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych na szkodę M. B. i M. B. 1, narażając pokrzywdzonych na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych”,

tj. przestępstwa z art. 209 § 1a k.k., za które wymierzył mu karę 8 miesięcy ograniczenia wolności, zobowiązując go do wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym (pkt I). Tym samym wyrokiem Sąd Rejonowy w Strzelcach Krajeńskich na podstawie art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 3 k.k. zobowiązał oskarżonego do wykonywania obowiązku łożenia na utrzymanie małoletnich M. B. i M. B. 1 (pkt II).

Po rozpoznaniu apelacji oskarżonego 2, w której zaskarżył „po części wyrok, który w czwartej jego części orzeka o zwrocie kosztów na rzecz oskarżycielki posiłkowej J. G. ” oraz wniósł o „rozpatrzenie prawidłowej ilości miesięcy ograniczenia mojej wolności na wykonywanie prac społecznych”, Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim wyrokiem z dnia 23 czerwca 2023 r., sygn. akt IV Ka 272/23,

zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnił oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł Prokurator Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim, zaskarżając go w całości na niekorzyść oskarżonego M. B. 2, zarzucając:

„rażące oraz mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., polegające na przeprowadzeniu nienależytej kontroli odwoławczej zainicjowanej apelacją oskarżonego i rozpoznanie sprawy poza granicami zaskarżenia, poprzez bezzasadne uznanie, że wyrok Sądu Rejonowego w Strzelcach Krajeńskich z dnia 13 grudnia 2022 r., sygn. akt II K 426/22, skazujący M. B. za przestępstwo określone w art. 209 § 1a k.k. jest rażąco niesprawiedliwy, skutkiem czego doszło do jego zmiany i uniewinnienia w/w oskarżonego w instancji ad quem od popełnienia zarzucanego mu czynu, co nastąpiło z obrazą rzeczzonego przepisu prawa materialnego, podczas gdy niekwestionowane i prawidłowe ustalenia dokonane w sprawie, zarzut aktu oskarżenia, jak również czyn przypisany M. B. wyrokiem Sądu instancji a quo słusznie obejmowały uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego na rzecz córki M. B. w okresie od 18 marca 2020 r. do 22 lipca 2022 r., a także na rzecz syna M. B. 1 w okresie od 1 lipca 2020 r. do 22 lipca 2022 r., co w konsekwencji determinowało uzasadniony pogląd prawny, że oskarżony w rzeczywistości swoim zachowaniem wyczerpał ustawowe znamiona przestępstwa określonego w art. 209 § 1a k.k.”.

Podnosząc powyższy zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Gorzowie Wielkopolskim do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja skarżącego jest zasadna.

W przedmiotowej sprawie doszło do naruszenia przez Sąd odwoławczy art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. Zgodnie z art. 433 § 1 k.p.k. sąd odwoławczy może rozpoznać sprawę poza granicami zaskarżenia i postawionych zarzutów m.in. w wypadku określonym w art. 440 k.p.k., tj. gdy „utrzymanie orzeczenia w mocy

byłoby rażąco niesprawiedliwe”. O rażącej niesprawiedliwości rozstrzygnięcia można zasadnie twierdzić wówczas, gdy dotknięte jest ono niepodniesionymi w zwykłym środку odwoławczym uchybieniami mieszczącymi się w każdej z tak zwanych względnych przyczyn odwoławczych, o ile ich waga i charakter jest taki, że czyni orzeczenie niesprawiedliwym i to w stopniu rażącym (zob. np. wyrok SN z dnia 8 marca 2017 r., sygn. akt 444/16).

Tymczasem w przedmiotowej sprawie nie zaistniały uchybienia, które upoważniałyby Sąd odwoławczy do wykorzystania instytucji z art. 440 k.p.k. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim błędnie przyjął, że doszło do dekompletacji znamion przestępstwa z art. 209 § 1a k.k. przypisanego oskarżonemu M. B. W myśl tego przepisu podlega odpowiedzialności karnej, kto uchyla się od wykonania obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą przed sądem albo innym organem albo inną umową, jeżeli łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące, i przez to naraża osobę uprawnioną na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Oskarżonemu postawiono zarzut uchylania się od wykonania obowiązku alimentacyjnego w okresie od 18 marca 2020 r. do 30 czerwca 2020 r. na rzecz małoletniej córki M. B., a także w okresie od 1 lipca 2020 r. do 22 lipca 2022 r. na rzecz małoletnich: córki M. B. oraz syna M. B. 1.

Ustalenie przez Sąd odwoławczy, że w sprawie zaistniał błąd w ustaleniach faktycznych ze względu na pominięcie przez Sąd I instancji faktu zapłaty przez oskarżonego M. B. kwoty 750 zł tytułem zobowiązania alimentacyjnego za kwiecień 2020 zł, nie upoważniało do stwierdzenia, że oskarżony nie popełnił przestępstwa z art. 209 § 1a k.k. Gdyby Sąd odwoławczy wziął pod uwagę zawarty w opisie czynu drugi okres zaniechania alimentacji (tj. okres od 1 lipca 2020 r. do 22 lipca 2022 r.), to musiałby dojść do wniosku, że pomimo wystąpienia błędu w ustaleniach faktycznych dokonanych przez Sąd I instancji doszło do realizacji znamion przypisanego oskarżonemu przestępstwa z art. 209 § 1a k.k. Zaległość przekroczyła bowiem równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych.

Należy przy tym dodać, że oczywisty błąd w rozstrzygnięciu zaskarżonego orzeczenia został rozpoznany przez Sąd odwoławczy na etapie sporządzania uzasadnienia. Sąd spostrzegł, że „ocena skutkująca zmianą wyroku na korzyść oskarżonego była błędna. Sąd Odwoławczy bezpodstawnie uznał bowiem, że w sprawie wystąpiła dekompletacja znamion czynu zabronionego, o którym mowa w przepisie art. 209 § 1a k.k. (...) Sąd Odwoławczy błędnie nie wziął pod uwagę wskazanego w zaskarżonym wyroku drugiego okresu (tj. od 1 lipca 2020 roku do 22 lipca 2022 r.) uchylania się od wykonania obowiązku alimentacyjnego oskarżonego. W związku z powyższym, pomimo że wystąpił błąd w ustaleniach faktycznych Sądu I instancji przyjętych za podstawę orzeczenia, to jednak uznać należy, że nie mógł on mieć wpływu na treść tego orzeczenia” (s. 6 i 8 wyroku Sądu odwoławczego z uzasadnieniem, pkt 4.1 uzasadnienia).

W związku z powyższym nie było w sprawie podstaw do zastosowania art. 440 k.p.k. w zw. z art. 433 § 1 k.p.k. Skoro zaś Sąd odwoławczy uczynił te przepisy podstawą wyroku, to doszło do rażącego naruszenia prawa. Uchybienie miało istotny wpływ na treść orzeczenia, skoro z jego powodu doszło do zmiany wyroku Sądu I instancji i uniewinnienia oskarżonego M. B. 2. W konsekwencji Sąd Najwyższy zobowiązany był do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w Gorzowie Wielkopolskim do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Ponownie rozpoznając sprawę Sąd odwoławczy zwróci uwagę na to, w jakim okresie doszło do realizacji przez oskarżonego znamion z art. 209 § 1a k.k., a także na skutki tego ustalenia dla oceny prawidłowości wyroku Sądu I instancji.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak na wstępie.

[J.J.]

[ms]

Andrzej Tomczyk Barbara Skoczowska Małgorzata Wąsek-Wiaderek